

ЗЛОПОЛУЧНИЯТ ДЯВОЛ

Превод от английски: Емилия Стаматова, 1996

chitanka.info

Живял едно време един много изобретателен крал. Той построил на два съседни хълма защитни крепости и край всяка разположил войска. Съветниците му казали, че тази войска не е достатъчна да защитава крепостите, и че кралят трябва да изпрати повече войници. Кралят дълго мислил и накрая решил, че ще построи мост между двата хълма, така че едната войска да помогне на другата, когато е нужно.

Оказало се, че е по-лесно да измисли какво да направи, отколкото да намери човек, който да го изпълни. Всички строители и местните, и от далечните страни, били единомдушни, че да се свържат два толкова високи и остри хълма с мост е извън човешките възможности. Кралят обаче не отстъпвал. Наредил да изпратят глашатая по всички краища на света, които да обявят, че се търси човек, който да построи мечтания мост и че за отплата кралят ще му даде толкова злато, колкото човекът тежи.

Скоро след това при краля пристигнал млад, съвсем неизвестен строител и се съгласил да построи моста, ако получи малко пари предварително, за да може да купи материали и да наеме работници. Любовта към майка му, която била тежко болна, накарали момъкът да се заеме със строежа.

„Ако кралят ми даде пари, ще повикам лекар, който да излекува болната ми майчица, а какво ще стане после, ще видим“ — мислел си той.

Момъкът подскочил от радост, когато кралят изпълнил условието му и му дал сто жълтици. Дори закана на краля, да му вземе главата, ако не построи моста, не помрачила радостта му. Изпълнен със смелост и вяра в по-доброто бъдеще, момъкът поверил майката си на грижите на най-известните лекари, купил дърва и желязо, наел си помощници и започнал да строи моста.

Цяла седмица работил наравно с всички, после втора, трета, но работата не помръдвала нито крачка. Бедният строител се измъчвал от това, но не губел надежда, че все пак ще успее да построи моста. Леко се отчаял в деня, когато хората му съобщили, че напускат. Те рекли, че си губят само времето с нещо, което и дяволът не може да свърши. Момъкът се опитал да ги уговори да останат, но не успял.

Когато строителите си тръгнали, седнал на купчина с дървени пръти и заоплаквал на глас съдбата си:

— Ох, ох, тежко ми. Сега кралят ще нареди да ми отсекаат главата. Ще си загубя главата, ако не построя моста. А че няма да го построя, то вече е ясно. Строителите бяха съвсем прави, като казваха, че и дяволът не може да го построи.

Докато оплаквал съдбата си, чул зад себе си стъпки. Обърнал се и видял странно облечен човек, който му рекъл:

— Чух те как плачеш и знам, какво те очаква, ако не построиш моста. Жал ми е за младостта ти, искам да ти помогна.

— Благодаря ти, добри човече — отвърнал измъченият строител. — Но как мислиш да ми спасиш главата?

— Съвсем просто: ще построя моста вместо теб, ако искаш — отвърнал странникът с весела усмивка.

— О, тогава го построй, приятелю, построй ги! — извикал радостен момъкът. После изведнъж се замислил и запитал: — Но какво ще искаш в замяна?

— Нищо не искам. За труда си искам първото живо същество, което ще мине по моста.

— А ти кой си? Да не си случайно дяволът? — изплашил се строителят.

— Отгатна, приятелю — отвърнал странникът. — Трябва да те предупредя — продължил той, — че ти и твоите хора грешите, като смятате, че и дяволът няма да построи моста. Имаш честната ми дума, че ще го построи и то много бързо, само ако се согласиш с моето условие.

— Няма какво друго да сторя, освен да се съглася — казал момъкът и подал ръката на дявола, като доказателство, че приема условието му.

Щом се уговорили, дяволът го изпратил да си почине у дома и сам се заловил за работата. Работил, без да спре три дни и три нощи. На четвъртата сутрин мостът бил напълно готов. Дяволът извикал строителя, показал му какво е направил и весело рекъл:

— Както виждаш, аз удържах думата си. Бягай при краля и го помоли да дойде да види какво си построил.

Момъкът забързал към краля, съобщил му, че мостът вече е готов и го попитал дали иска да го разгледа.

— Ще дойда да го видя утре сутринта и ако остана доволен, същия ден ще наредя да ти дадат толкова злато, колкото ти се полага —

отвърнал краля и му наредил да не се отдалечава от двореца, защото желал на другия ден строителят да го съпроводи до моста.

На другата сутрин още преди зазоряване кралят, строителят и придворните стояли на върха на единия хълм и удивени гледали моста, който се извисявал над долината.

Кралят похвалил строителя и наредил на ковчезника да му приготви чувал с жълтици.

Тогава се появил дяволът превърнал се в придворен, присъединил се към свитата на краля и почнал да си мърмори под носа:

— Няма съмнение, че мостът е много красив, но кой ще каже дали е здрав? Няма никакви подпори, виси си във въздуха и кой знае, дали ще издържи и най-слабия и лек човек, да речем като момъка, който го построи?

Когато кралят дочул коварните думи на дявола, замислил се и взел достойно решение:

— Смятам, че ще е справедливо и полезно, издръжливостта на моста да изпита самият му създател. Така че, майсторе — обърнал се той към момъка, — заповядвам ти да минеш бавно по моста.

Като чул заповедта на краля, строителят направо онемял. Разбрал, че е загубил облога с дявола. Вместо да се радва на богатство и слава, щял да падне в ръцете на дявола. Не можел да признае, че се е съюзил с дявола, защото тогава щели да го изгорят за наказание.

Решил да помоли краля да отложи изпробването на моста за следващия ден, за да може да се сбогува със света.

— Ваша светлост — рекъл той, — боята на моста още не е изсъхнала. Ако сега тръгна по него, ще останат следи от краката ми, после ще трябва пак да го боядисвам, а вече нямам боя.

— Прав си — съгласил се кралят и отложил изпитанието да следващия ден.

Дяволът не се зарадвал, но нямало какво да стори. Легнал под моста да си поспи, докато дойде часът, в който ще отнесе злочестия строител. През това време момъкът бързо се върнал у дома, за да се сбогува с майка си и с няколко свои другари. Но никого не споменал, какво го чака на сутринта. Казвал само, че кралят го изпраща на далечен и труден път.

Едва на разсъмване, когато се разделял с майка си, ѝ признал какво го очаква. Нещастната майка горчиво заплакала, че ще изгуби единствения си син, заплакал и строителят, като излизал от вкъщи. Край къщата вървяла една стара просякиня, тя спряла момъка и го запитала защо е толкова натъжен, след като е богат и прочут.

— За какъв ли дявол ми трябваше това богатство? — отчаяно рекъл строителят и понечил да тръгне.

Но просякинята усетила в гласа нещо и започнала да го увещава, да ѝ каже, защо е толкова отчаян и натъжен.

— Стара съм, все нещо съм видяла по белия свят, може да мога да ти дам съвет за болката ти.

„Няма какво повече да загубя, защо да не ѝ кажа, може старицата да ми даде някой съвет как да се измъкна от капана на дявола?“ — помислил си строителят и разказал всичко на старицата.

— Не тъжи, момко — успокоила го просякинята. — Как да не мога да ти помогна да се справиш с дявола, по-трудно щеше да е, ако трябваше да надхитря ангел.

— Тогава ми кажи какво да сторя, но побързай, защото приближава времето, когато трябва да стъпя на моста — замолил строителят.

— Слушай тогава. Щом кралят ти нареди да стъпиш на моста, ти смело прекрачи, а останалото остави на мен. Когато всичко свърши, ще ми дадеш няколко жълтици и нови обувки — рекла тя и тръгнала заедно със строителя.

Около моста вече се била насъбрала тълпа и освен кралската свита, там били и войските от двете крепости. Просякинята се смесила с насъбралите се, а момъкът застанал на няколко крачки пред моста. Скоро се появил и кралят. Повикал строителя и го попитал дали вече мостът може да бъде изпитан. Когато разбрал, че боята е изсъхнала, заповядал строителят да премине по моста.

Строителят тъкмо се канел да изпълни заповедта на краля, когато просякинята викнала:

— Милостиви кралю, почакай и чуй моя съвет.

Дързостта на просякинята така възмутила придворните, че те едва не се нахвърлили отгоре ѝ. Но кралят искал да се покаже великодушен, така че рекъл на придворните си да не закачат просякинята, а нея запитал с усмивка:

— Какъв съвет искаш да ми дадеш?

Просякинята кротко отвърнала:

— Милостиви господарю, като видях тази хърба, дето трябва да мине по моста, реших, че той не тежи повече от една коза. Повече от ясно е, че нищо няма да стане на моста, ако той стъпи на него. Затова мисля, че ще е по-добре мостът да изпробва някой по-едър човек, някой, който тежи повече от тази хърба.

— Виждам, бабке, че въпреки годините си запазила бистър ум и мъдрост — похвалил кралят просякинята, дал ѝ една жълтица и викнал на придворните си: — Ей, вие, изберете сред вас някой достатъчно дебел и тежък, който да изпробва моста.

Думите на краля зарадвали дявола, който си представил как вместо хърбавия строител отнася в пъкъла някой охранен придворен. През това време ужасените придворни почнали да се карат кой от тях е най-дебел и на кого ще се падне честта да изпълни заповедта на краля. Всеки от тях се боял, да не би мостът да се срути с него и на никого не му се искало да умре.

Придворните се карали-карали, злословели срещу просякинята, че дала тази идея на краля и тихичко я заплашвали, че ще ѝ дадат да се разбере за случилото се. Но умната просякиня веднага се намесила и предложила на краля:

— Милостиви господарю, не е ли жалко да рискуваш живота на хората, които са ти предани? Какво ще стане, ако под някой от тях мостът се срути?

— Ах ти, бабо проклета! — ядосал се кралят. — Така ме обърка, че сега не зная какво да направя.

— Напразно се гневиш, милостиви кралю — продължила просякинята, — нареди да доведат от кралския свинарник най-угоената свиня и я пуснете по моста. Ако премине, без да нанесе повреди по моста, защо после да не мине по него и човек?

— Добре го каза, бабке, добре — подкрепили я всички придворни, щастливи, че всичко добре свършило и хукнали през глава към кралския свинарник за най-угоеното прасе. Докарали го и когато кралят дал знак, го пуснали по моста.

Прасето изглежда усещало какво го очаква на отсрещната страна, опъвало се и не искало да стъпи на моста. За придворните било мъка да се разправят с прасето и всички били безкрайно благодарни на

просякинята, когато ги избавила от тази тегоба. Тя предложила сама да преведе прасето през моста, любопитна била да види какво ще направи дявола от отсрещната страна, когато вместо очакваното човешко същество пред него се появи прасе.

И наистина не станало нужда да съжалява за своите усилия. Това, което дяволът направил, като съзрял прасето, не могло да се разкаже с думи.

Още щом го зърнала, просякинята занарежда с меден глас:

— Защо се ядосваш, хубавецо, та аз ти вода невеста!

Дяволът завил от яд и така побеснял, че почнал да се търкаля по моста. Когато малко се посъвзел, започнал да сипе заплахи към просякинята, че ще се разправи с нея в пъкъла.

— Ще има да чакаш — отвърнала му тя с усмивка. — Как ще се срещнем в пъкъла, аз нямам какво да правя там. Такива като мен с един зъб не са нужни там.

Тя се засмяла с широка усмивка, така че дяволът сам да види, че ѝ е останал само един зъб.

Така умната просякиня измамила дявола и спасила от смърт строителя. Тя получила обещаните жълтици и обувки. Доволна от себе си и от хората, потеглила към съседното кралство. А момъкът строител се завърнал у дома и весело разказал на майка си, как просякинята излъгала дявола.

Дяволът, който се провалил, преди да се върне в пъкъла, няколко дни се лутал по какви ли не места и премислял как да обясни на Луцифер неуспеха си. И за да бъде господарят му по-милостив към него, той решил да се нахвърли върху бедния грънчар, когото забелязал, като вървял край едно село.

Грънчарят се готвел за панаир и нареждал в огромен кош своите крехки грънци. Сбогувал се с жена си и с многото си деца и се отправил към града. Дяволът го изпреварил и се превърнал в пън на пътя и задебнал грънчаря. Той смятал, че грънчарят с тежкия си товар ще поиска да си отдъхне по пътя. Дяволът добре преценил нещата и този път не сбъркал. Щом грънчарят съзрял високия пън, се зарадвал.

„Ще облегна на пъна коша, малко ще си почина и ще продължа“ — казал си той на глас.

Дяволът се приготвил да свърши своята злина, докато грънчарят поставил кош със стоката. Изведнъж пънът се нацепил на малки

трески и кошът, който бил върху него, паднал на земята. Заплакал нещастният грънчар, като видял натрошените купички, стомнички, чинийки и чашки. Той смятал да ги продаде и да купи за децата си ориз и брашно, а сега трябвало да се върне с празни ръце.

Някой друг на неговото място щял да започне да ругае, но грънчарят бил от онези чудати хора, които никога не ругаели и никога не използвали груби думи. Когато нещо го ядосало, той имал навика да казва:

— Бог да ми е на помощ!

Така и този път, когато си тръгнал от пъна с празния кош, няколко пъти повторил любимите си думи. Жалко, че не видял, каква гримаса направил дяволът, когато чул думите му. Не че счупените съдове щели да станат цели, но гледката на дявола, който от гняв се биел по главата с опашката си, щяла да му донесе утеха.

Когато грънчарят се върнал в къщата си, нещастният дявол застанал пред портата на пъкъла. Надявал се, че ще влезе вътре, без да го забележат и в някой ъгъл ще дочака гнева на Луцифер. Само че другарите му го открили и викнали:

— Махай се оттам, глупако, върви и не се връщай, докато не извършиш такава злина, която да измие позора от челото ти. И помни, че най-напред трябва да направиш нещо добро сто пъти на грънчаря.

Ще-неще дяволът се помъкнал, плачейки към селото, в което живеел грънчарят. Почукал на вратата и подирил подслон.

Грънчарят му дал наръч слама и се извинил, че няма нищо, с което да го нагости.

— Аз самият не съм ял от сутринта, жена ми и децата ми също са гладни — обяснил му той. — По пътя ми се счупиха всичките съдове, които исках да продам и не донесох от панаира нито грош.

Дяволът си легнал и запремислял как да поправи сторената злина. Той имал доста пари в себе си, но тъй като било много алчен, не му се искало да се раздели с тях. Тогава решил, че ще се хване на работа при грънчаря и така ще му се издължи.

И когато на зазоряване грънчарят се заловил за работа, дяволът му казал, че разбира от грънци и че иска да работи при него като чирак.

— Ще ми платиш, когато свършим всичко и ти го продадеш — предложил той.

— Е, добре, покажи какво можеш и Бог да ни е на помощ — весело отвърнал грънчарят, който харесал предложението на непознатия.

Дяволът настръхнал като чул отново да се споменава божието име, но стиснал зъби и се захванал за работа. И работил така добре и бързо, че до вечерта използвал всичката глина, която грънчарят имал на двора.

— Човече, та ги имаш златни ръце! — радвал се грънчарят.

— Ако ми намериш глина, утре ще направя още съдове — уверил го дяволът.

— На сутринта ще изкопаем и пренесем толкова глина, че да имаме поне за една седмица, защото такъв помощник като теб не мога да изпусна — рекъл радостно грънчарят.

На следващия ден той помолил дявола да му помогне да изкопаят глина от двора. Дяволът изкопал толкова много глина, че жената и децата на грънчаря, както и всички съседи, които дошли на помощ, не сварили да я пренесат в къщата.

— Та тази глина ще ми стигне за цяла година — радвал се грънчарят.

Дяволът придобил по-добро настроение, защото копал глината изпод хълм, на който имало кръчма. И тъй като изкопал доста и направил дупка в хълма, кръчмата се срутила. Дяволът се засмял, а кръчмарят, който се измъкнал жив и здрав, проклинал и пустосвал така, че всички възпитани хора наоколо си запушили ушите, за да не слушат греховните думи. Доволният дявол внимателно броял виковете на кръчмаря, той се радвали още и защото бил сигурен, че кръчмарят може да си построи нова кръчма, като открадне дървен материал за нея от чужда гора.

И тъй като изработил това, което дължал на грънчаря, а и успял да накара кръчмаря да богохулства, дяволът решил да се върне в пъкъла, защото бил сигурен, че вече няма пред себе си пречки. Но на пътя срещнал друг дявол, който му казал, че Луцифер се готви да му изтупа козината заради новата глупост, която е извършил, като е оставил кръчмата да се срути.

— Ама как? — учудил се нещастният дявол. — Нали кръчмарят ругаеше толкова силно. А и му нашепнах да открадне дърва за нова кръчма.

— Ах, ти глупако! — ревнол другият дявол. — Сякаш не знаеш, че всеки кръчмар, независимо дали ругае или не, краде или не, моли се на небето или не, е наш, само защото напива хората? Така че нямаш никаква заслуга за това, че той е ругал малко повече заради теб и че се готви да краде. Само си помисли — колко хора няма да пият водка и няма да правят грехове, докато той построи новата кръчма!

— Какво да направя, за да се отърва от гнева на нашия главатар! — захленчил нещастният дявол.

— Трябва да извършиш злина, която да се хареса в пъкъла, а каква ще бъде тя, това не е моя работа — отвърнал му другият дявол и продължил пътя си.

А нещастният дявол изчезнал край някакви непристъпни блата, три дни и три нощи мислил и се чудил какво да направи, за да възвърне доброто си име сред дяволите. Нищо не му идвало на ум и той решил да остави нещата на произвола на съдбата. Смесил се е хората и затърсил някой, който да е подходящ за нечистите му помисли.

В едно село, където постоял малко по-дълго, намерил един беден момък, който от време на време пасял селския добитък. Бил момък хубавец, но изглеждал много тъжен. И как немало да е тъжен. Бил сирак, немал и парче земя, нито къща, а дрехите му били изпокъсани. Когато имал работа, преживявал някак си, но когато немал, залък не слагал в устата си, но никой от селото не го било грижа за него.

Дяволът наблюдавал момъка и решил, че точно такъв бедняк ще му бъде лесно да подмами да извърши грях. Прошепнал му да подпали къщата на своя господар, който му е взел половината от изработеното. После го примамил да убие някой от момците в селото, които го били пропъдили и му се подигравали. Но всичко било напразно. Беднякът въобще не се вслушвал в думите му. Намирал радост и утеха в нещо, което дяволът въобще не разбираше: свирел на цигулка, която сам си изработил.

Била съвсем примитивна цигулка, но ръцете на бедняка успявали да изсвирят такива вълшебни тонове, че музиката направо упойвала слушателя. Наистина рядко някой го слушал, защото той се криел от хората сред полето и свирел просто за себе си. А когато все пак някой се заслушвал в музиката, не се развеселявал, защото беднякът свирел тъжно, както тъжен бил и животът му.

Един ден го налегнали толкова мъка и жал, каквито не бил изпитвал през целия си живот досега. Влюбил се безнадеждно в дъщерята на богатия господар. Девойката тайно се сприятелила с него, защото бил хубавец и не бил глупав. Те се срещали рядко и тайно. Но беднякът ден и нощ мечтаел да не се разделят никога, защото я обичал от цялото си сърце и душа. Огромната му любов така го заслепила, че една сутрин той отишъл при баща ѝ да ѝ поиска ръката. Какво му отговорил богаташът лесно можело да се предположи:

— Я, се погледни, нямаш пукната пара, а си тръгнал да искаш дъщеря ми за жена. Тя ще се ожени за стария Блажей.

Няма много ум в главата си, но пък има пари като плява.

А докато оскърбеният момък тръгнал да си върви, господарят извикал след него:

— За да дойдеш да искаш ръката на дъщеря ми, просяк такъв, трябва да донесеш гърне, пълно с жълтици, тогава бих ти я дал, че и ръка бих ти целунал.

Огорчен и обиден момъкът отвел стадото този ден далече-далече от селото, пуснал го да пасе, седнал сред овцете и горчиво заплакал. Когато му поолекнало на душата, измъкнал от торбата цигулката и засвирил. В мелодията изразил всичко, което бил преживял и изтърпял, а цигулката звучала тъй тъжно и жално, че брезата, под която седял момъкът, увесила клони до земята и заронила листа над съдбата му. Дори и дяволът, който го следвал по петите, си поплакал.

Когато бедният пастир свършил, дяволът изтрил сълзите си с опашка и изведнъж му дошло на ум да купи от пастира цигулката.

„Щом умее да свири така, че разплака и мен, дявола, как ли ще ридаят грешниците, ако им посвирия с тази цигулка. Няма да им стане по-леко, като прибавя към всекидневната им мъка още горест с тази тъжна и отчаяна музика“ — рекъл си той.

Без да се бави, се превърнал в богат търговец, изправил се пред пастира и казал:

— Чух те, как свириш и много ми хареса музиката ти. Ще ми продадеш ли цигулката?

— Няма да ти я продам, тя е единствената ми утеха — отвърнал пастирът.

— Как няма да ми я продадеш — нахвърлил се върху него дяволът. — Ще ти дам гърне с жълтици.

„За бога, та това е точно колкото иска бащата на моята любима, за да ми я даде за жена“ — зарадвал се момъкът, но когато внимателно се взрял в странния търговец, попитал недовърчиво:

— А не ми ли се подиграваш като ми даваш за моята цигулка гърне с жълтици?

— Не ми губи времето с глупави въпроси, взимай парите и ми давай цигулката, докато все още я искам — подканил го дяволът, подавайки му една издута кесия.

Пастирът взел кесията и започнал да вади от нея жълтици. Златните монети тихо прозвънвали, падайки в торбата на момъка, на него му се сторило, че му викат със силен глас:

„Иде краят на твоята мъка и нещастие. Радвай се, бедняко! Ще получиш твоята любима за жена.“

Той се почувствал толкова щастлив, че бил в състояние да прегърне и най-големия си враг. И макар че денят бил мрачен и облачен, на него му се сторило, че ясно слънце грее. Когато дяволът протегнал ръка към цигулката, пастирът го спрял: искал да се раздели с нея.

— Добре, сбогувай се с нея, но побързай — наредил дяволът.

Пастирът взел цигулката, притиснал я към сърцето си, което преливало от радост, целунал я и ѝ прошепнал:

— Ти ме утешаваше в беди и неволи, толкова радост и щастие ми донесе, че не мога да го изкажа с думи! Разказвай за моето щастие и свири за него навсякъде по света.

Думите на момъка прозвучали като горещ поздрав към всички нещастни и самотни хора. Няма нищо чудно, че те проникнали в недрата на цигулката и се свързали завинаги с нея.

Дяволът грабнал цигулката и хукнал към пъкъла като вихър. Когато стигнал, успял да се промъкне вътре. Той отишъл в онази част от пъкъла, където грешниците били измъчвани по най-различни начини.

Измъкнал цигулката и засвирил, но запушил ушите си със смола, за да не слуша музиката и да не плаче. Плюл си на ръцете и задвижил лъка по струните. Свирил, свирил и чакал да види, какво ще направят грешниците. Не чувал обаче какво викат, но виждал, че устните им се мърдат, че те подскочат и махат с ръка.

„Значи вече музиката им действа! Сега ще почнат още повече да страдат?“ — зарадвал се дяволът и по-силно натиснал лъка към струните и се радвал, че го очаква похвала от Луцифер за добрата идея.

Но мечтите му бързо се разбили на пух и прах. Силен удар по главата накарал смолата да падне от ушите му. В този момент той разбрал, че грешните подскачат, крещят и подрипват, но не от болка и тъга, а от радост и възхищение. Нямащо нищо чудно в това, че сега цигулката на пастира свирела весело и карала хората да танцуват. Когато дяволът с ужас изпуснал лъка, грешниците го замолили:

— Посвири ни още малко, посвири! До края на света ще те възхваляваме за тази радост и веселба, които ни даде с музиката си!

Дяволът въобще не ги чувал, стоял с отворена уста и с уплашен поглед, очаквал наказанието от Луцифер. Луцифер разгневен мислел какво да направи с него. Не след дълго рекъл:

— Хич не ни трябваш тук! Махай се оттук, тръгни по белия свят за смях на хората и повече не стъпвай при нас!

Отчупил му рогата, откъснал му опашката и така обезобразен го изгонил от пъкъла.

Нещастният дявол заскитал по белия свят, като от далеч се криел от хората и сигурно и до днес някъде се скита немил-недраг.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.